

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Румяна Илиева Прешленова

за научните качества на

гл. ас. д-р ХРИСТО АНАСТАСОВ БЕРОВ

кандидат в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“
по професионално направление

2.2. История и археология, Научна област „Нова и съвременна
балканска история – стопанска история на Балканите“ за нуждите на
Исторически факултет
на Софийски университет „Св. Климент Охридски“
(ДВ, бр. 52, 02.07.2019 г.)

Гл. ас. д-р Христо Анастасов Беров е единствен кандидат в конкурса. Той участва в него с 15 статии в специализирани издания и една монография, публикувана през 2019 г. в УИ „Св. Климент Охридски“ извън дисертационния труд за придобиване на научната и образователна степен „доктор по история“. Представил е необходимата справка за покриване на изискванията на ЗРАСРБ и за забелязани цитирания.

Основната публикационна дейност на Христо Беров е посветена на стопанската история. Нещо повече, той се нарежда сред малцината учени в българската историческа наука, които се занимават с нея в съпоставителен план. Изборът на България и Сърбия като обекти на изследванията му е мотивиран както от общото минало на двете балкански държави в Османската империя, оставило трайни следи в тяхното развитие през Модерната епоха, така и от сходната им стопанска и социална структура като национални държави. Предпочитани теми в статиите му са модернизацията и предприемачеството като социален профил, поведение и резултат. Няколко са акцентите в тях, с които той се занимава. Ролята на държавата в налагането на протекционизма от края на XIX в. го занимава като ключов проблем за Сърбия и България, чиято стопанска политика се основава на разбирането за „догонващи“ държави по отношение на развитите икономики в Централна и Западна Европа. Съвсем логично сред предпочитаните теми е и

Габрово като център на водещ индустриален регион в България след Освобождението. В проучванията си той разглежда ускореното развитие на промишлеността в града, приноса на чужденците в модернизационните процеси там и го сравнява с Лесковац като негов аналог в ролята му на „балкански Манчестър“. Христо Беров се докосва и до ранната история на корупцията в България в периода 1879-1912 г., която трайно присъства в пресата и публицистиката на епохата. Иновативен характер има изследването му за климатичните аномалии като фактор за кризата в България от края на XIX и началото на XX в.

Тези по-ранни публикации са стабилна подготовка за току-що излязлата от печат монография, която е основният хабилитационен труд на кандидата – „Когато гръм удари... (Балкански политики за възстановяване в ситуация на глобална икономическа криза, средата на XIX в. – средата на XX в.)“, част от поредицата Регионални изследвания на УИ „Св. Климент Охридски“. Това изследване разширява както хронологическия обхват на работата му, така и географската рамка, в която Христо Беров вписва българското и балканското стопанско минало. Тя доказва неговото академично израстване като автор и амбицията му „да провери хипотезата за възможни повтарящи се сходни реакции на държавните структури, определящи стопанската политика и влияещи върху стопанското развитие на отделните балкански държави в ситуации на глобални икономически кризи“. Анализите му обхващат три големи икономически кризи: Дългата депресия от 1873-1896 г., Следвоенната криза и Голяма депресия от 1929-1933 г. Той обаче уместно да избира за граници на изложението си края на Кримската война и десетилетието преди Втората световна война. Прецизирането на използваните термини, периоди и географски обхват е една от силните страни на монографията на Христо Беров, макар на няколко места в изложението границата между икономическа криза и ситуация с характер на глобална стопанска криза да не е много ясна. Проблематично донякъде е разделянето на кризите на политически и икономически, особено в случая с България след Първата световна война или Гърция след Малоазийската катастрофа, доколкото те са много тясно свързани.

Теоретическата обосновка на изследването му е убедително, а изложението е структурирано в увод, три глави, заключение и библиография. Би могло да се спори доколко уместни са наименованията на трите глави: Тихите води са най-дълбоки (Дългата депресия 1873–1896 г.), „(When the war(s) is (are) over!“ и „Затишие след буря (Голямата депресия и Балканите)“, но това е личен избор на автора. Аналогичната структура на всяка глава, включваща основни характеристики; причини за определяне на ситуацията като такава с характер на глобална стопанска криза; реакциите на водещите икономики; реакциите на балканските държави; прилики, разлики, изводи - създава прегледност и удобство за сравнение, което е особено полезно за студентите. Използването на огромен масив от статистически данни, организиран в таблици и представен освен това в диаграми, е безспорен принос на автора. Като постижение на изследването мога да посоча ясното разграничаване на икономическите реакции на балканските държави с предмодерен характер (когато социалната структура и елитите са по-близки до предмодерните и прединдустриални модели като Черна гора през Дългата депресия, Албания в години след Първата световна война и Турция през Голямата депресия) и тези, които са породени от обвързването на стопанството им със световните икономически процеси. Библиографията в края на изследването е разпокъсана. Изоставянето на класическата схема (непубликувани източници; публикувани документи и мемоари; преса; изследвания) според мен не е от полза нито за автора, нито за читателите. При това е странно използването на непубликувани документи само от Сърбия, въпреки уговорката в предговора, че архивните източници не са основния масив, върху който се базира изследването. По-несъществен бележка е това, че разделът „Статистически годишници и допълнителна статистическа информация“ би могъл ясно да се нарече „Статистически източници“.

Христо Беров има необходимия професионален стаж по специалността, за което е представил необходимата административна справка. Преподавателската му дейност в ИФ на СУ „Св. Климент Охридски“ от 2007 до 2019 г. се изразява в редовни лекционни курсове и семинарни занятия, както и в научно ръководство на 48

успешно защитени бакалавърски дипломни работи и магистърски тези. Освен това той е бел академичен наставник на студентски практики. Преподавателската му дейност в Катедра „История на Византия и балканските народи“ се допълва от функциите му на учител в Националната гимназия за древни езици и култури „Константин Кирил Философ“. Съавтор е на учебник и на учебно помагало за обучение на учители. Съставителската му дейност, представена с *Мария Баръмова, Христо Беров, Минало и съвремие на Югоизточна Европа: студентски интерпретации, УИ "Св. Климент Охридски", 2016*, също свидетелства за неговата ангажираност със студентските изяви.

Ролята на координатор и участник в няколко изследователски и образователни проекта с голямо обществено значение свидетелства за академичната активност на кандидата и вкуса му към работата в екип. Организационните, синдикални и лекторски изяви на Христо Беров извън преките му ангажименти на преподавател в ИФ на СУ „Св. Климент Охридски“ го представят като социално ангажирана личност с широк профил на дейност.

Заключение: Христо Анастасов Беров има дългогодишна преподавателска дейност в най-авторитетния университет в България, както и необходимия брой научни публикации в специализирани издания. Той напълно отговаря на изискванията на действащия ЗРАСРБ за заемане на академичната длъжност „доцент“. Академичната му ангажираност и международните му научни изяви го представят като утвърден преподавател и учен с ясно разпознаваем профил. Всичко това ми дава основание убедено да препоръчам на Факултетния съвет на ИФ на СУ „Св. Климент Охридски“ да избере Христо Анастасов Беров за доцент по професионално направление 2.2. История и археология, Научна област „Нова и съвременна балканска история – стопанска история на Балканите“.

София, 24 септември 2019 г.

проф. д-р Румяна Илиева Прешленова